

CABINET CYNGOR GWYNEDD

Adroddiad i gyfarfod Cabinet Cyngor Gwynedd

Dyddiad y cyfarfod: 22 Ionawr 2019
Aelod Cabinet: Y Cyngorydd Gareth Thomas
Swyddog Cyswllt: Garem Jackson
Rhif Ffôn Cyswllt: 01286 679 089
Teitl yr Eitem: Cais am Adnoddau Cynllun y Cyngor i Drawsnewid y Gyfundrefn Ysgolion

1. Y PENDERFYNIAD A GEISIR

- 1.1. (a) I ymrwymo £103,492 o gyllid rŵan o Gronfa Cynllun y Cyngor am gyfnod o ddwy flynedd i ariannu swydd Rheolwr Prosiect fyddai'n galluogi'r Adran Addysg i ymateb a gweithredu ar brosiectau unigol i drawsnewid y gyfundrefn ysgolion yn amserol fel maent yn codi ac yn unol â'r egwyddorion addysg mabwysiedig.
- (b) I adolygu'r sefyllfa pan ddaw'r ddwy flynedd gychwynol i ben, a/neu os y rhagwelir cynnydd yn nifer y prosiectau unigol pellach fydd angen eu gweithredu i drawsnewid y gyfundrefn ysgolion yn sgil mabwysiadu'r egwyddorion addysg.

2. Y RHESWM DROS YR ANGEN AM BENDERFYNIAD

- 2.1. Mae'r Adran Addysg yn gyfrifol am nifer o brosiectau lefel uchel yng Nghynllun y Cyngor 2018-23. Mae'r prosiectau hynny'n cwmpasu'r meysydd canlynol:
- Trawsnewid y gyfundrefn ysgolion
 - Cryfhau arweinyddiaeth
 - Moderneiddio Addysg – Dalgylch Bangor
 - Moderneiddio Addysg – Dalgylch Y Berwyn
 - Trawsnewid y ddarpariaeth Anghenion Dysgu Ychwanegol a Chynhwysiad
 - Yr Iaith Gymraeg – Strategaeth Iaith Uwchradd
- 2.2. Mae'r Adran Addysg wedi ymgynghori gyda'r proffesiwn a rhanddeiliaid allweddol ar gyfres o egwyddorion ddylai fod yn sail i drawsnewid y gyfundrefn ysgolion i'r dyfodol. Dyma'r egwyddorion:
- Cyfundrefn o ysgolion uwchradd hyfyw
 - Dim mwy na dau ystod oedran o fewn yr un dosbarth **yn y cynradd**
 - Oddeutu 80% o amser digyswllt i'r Pennaeth i ganolbwyntio ar faterion arweinyddiaeth **yn y cynradd**

- 2.3. Derbyniwyd sylwadau'r Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi ar yr Egwyddorion Addysg hyn ar 18 Ebrill 2018.
- 2.4. Yn dilyn hynny, ar 18 Rhagfyr 2018, mabwysiadwyd yr Egwyddorion Addysg hyn gan y Cabinet fydd yn sail i wireddu gweledigaeth yr Adran Addysg a datblygu'r gyfundrefn er sicrhau addysg o ansawdd uchel i blant a phobl ifanc Gwynedd ar gyfer yr unfed ganrif ar hugain.
- 2.5. Mae dwy elfen wahanol i'r modd y mae'r Adran Addysg yn mynd ati i drawsnewid y gyfundrefn ysgolion ar sail yr egwyddorion addysg mabwysiedig. Y cyntaf, a'r amlycaf ohonynt yw'r Rhaglen Ysgolion G21, sef rhaglen gyfalaf Band A (Bangor, Y Bala) a Band B (ôl-16, Bangor a Chricieth). Mae'n werth nodi fod holl adnodd prosiect yr Adran Addysg ar hyn o bryd wedi ei glustnodi'n llwyr i weithredu'r rhaglen gyfalaf yma.
- 2.6. Mae gan yr Adran Addysg hefyd nifer o brosiectau di-gyfalaf o dan arweiniad y Swyddogion Addysg Ardal sydd angen sylw nawr, ac sydd yn cyd-fynd gyda'r egwyddorion addysg, megis:
 - Sefydlu trefniant ffederal ffurfiol rhwng Ysgol Brynaerau ac Ysgol Thalysarn (Cais gan yr ysgolion).
 - Newid oedran mynediad Ysgol Dyffryn Ardudwy ac Ysgol Llanbedr (Cais gan yr ysgolion).
 - Dyfodol Ysgol Cwm y Glo.
- 2.7. Fodd bynnag, y sefyllfa ar hyn o bryd, yw nad oes adnodd i weithredu a gwireddu dim un o'r prosiectau uchod gan yr Adran Addysg. Mae pob un o'r prosiectau uchod ynghlwm â phroses statudol gyflawn, sydd yn drwm ar adnodd prosiect, waeth pa mor fychan yw'r newid y bwriedir ei weithredu mewn gwirionedd.
- 2.8. Mae'n bosib y bydd cyfleoedd unigol di-gyfalaf eraill yn codi'n naturiol i drawsnewid y gyfundrefn ysgolion ar sail yr egwyddorion addysg addas i bwrpas, a bydd angen sicrhau'r adnodd er mwyn galluogi'r Adran Addysg i ymateb yn briodol i'r cyfleoedd hyn.
- 2.9. Onibai y ceir adnodd ychwanegol, fe fydd yn her gynyddol i barhau i gynnal cyfundrefn anghynladwy, gydag anghyfarledd yn ystod y cyfleoedd a'r profiadau y mae ein plant a'n pobl ifanc yn eu cael i wireddu eu potensial.

3. CYFLWYNIAD AC YSTYRIAETHAU PERTHNASOL

Ystyriaethau Deddfwriaethol

- 3.1 Bydd gwireddu gweledigaeth yr Adran Addysg i drawsnewid y gyfundrefn ysgolion ar sail yr egwyddorion addysg mabwysiedig yn cael eu hystyried ochr yn ochr â gofynion prosesau statudol perthnasol yn unol â'r Ddeddf Safonau a Threfniadaeth Ysgolion (Cymru) 2013 a Chod Trefniadaeth Ysgolion (011/2018), sydd yn rhoi arweiniad i gloiannu unrhyw gynig statudol penodol. Golyga hyn bod gweithdrefnau a phrosesau statudol a phenodol iawn wrth ad-drefnu ysgolion. Felly, wrth gloriannu cynigion mae gofyn i'r Awdurdod ymdrin yn briodol â chanlyniadau prosesau ymgynghorol ac asesiadau effaith perthnasol cyn dod i gasgliad.

- 3.2 Mae'r fersiwn diwygiedig o'r Cod Trefniadaeth Ysgolion (011/2018) a ddaeth i rym ym mis Tachwedd 2018 yn gwneud trefniadau arbennig ar gyfer ysgolion gwledig (a ddiffinir yn y Cod), gan sefydlu rhagdybiaeth weithdrefnol yn erbyn cau ysgolion gwledig. Mae'r ddogfen hon yn disodli'r Cod ymarfer blaenorol (006/2013).
- 3.3 Mae hyn yn ei gwneud yn ofynnol i gynigwyr ddilyn cyfres fanylach o weithdrefnau a gofynion wrth lunio cynnig i gau ysgol wledig. Yn benodol, yn ystod y broses o ymgynghori ar gynnig ynghylch a ddylid cau ysgol wledig ac wrth ddod i benderfyniad. Serch hynny, nid yw rhagdybiaeth yn erbyn cau ysgolion gwledig yn golygu na fydd ysgolion gwledig byth yn cau – yn hytrach mae'n golygu fod angen i bwysu a mesur pob opsiwn a sicrhau fod yr achos drops gau yn un cryf.
- 3.4 Wrth ystyried y trefniadau angenrheidiol, mae'r Cyngor yn hyderus ei fod eisoes yn dilyn prosesau ymgysylltu cynhwysfawr er sicrhau mewnbwn lleol wrth ddatblygu ac ystyried unrhyw gynlluniau strategol. Mae darpariaeth ysgolion ledled y sir yn gosod anghenion y plentyn o flaen unrhyw ffactor arall.

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

- 3.5 Rydym fel Cyngor wedi ymrwymo i egwyddorion a geir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (2015) er mwyn gwella llesiant economaidd, cymdeithasol, amgylcheddol a diwylliannol cymunedau Gwynedd. Byddwn yn sicrhau bod y Cyngor yn ystyried yr hirdymor, gan gydweithio ac ystyried pobl o bob oedran wrth ddatrys ac atal problemau. Bydd gweithredu yn y modd hwn yn ein galluogi i gwrdd ag anghenion presennol ein cymunedau gan sicrhau nad yw penderfyniadau heddiw yn niweidiol i genedlaethau'r dyfodol.
- 3.6 Fel rhan o'r ddyletswydd, mae'r Cyngor wedi cyhoeddi amcanion llesiant sy'n amlinellu sut bydd yn gwella llesiant yn "Cynllun Gwynedd 2018-23". Mae gan yr Adran Addysg rôl i hyrwyddo nodau llesiant y Ddeddf ymysg disgyblion y sirdrwy ei weithgareddau a'i brosiectau. Bydd unrhyw newid i'r gyfundrefn yn cael ei hystyried a'i hasesu yn unol â gofynion y ddeddf llesiant, gan sicrhau fod penderfyniadau yn cydblethu gyda 7 nod llesiant y Ddeddf, ynghyd ag amcanion llesiant y Cyngor.

Ystyriaethau Allweddol Eraill

- 3.7 Cydnabyddir y bydd goblygiadau pellgyrhaeddol i weithredu'r egwyddorion addysg mabwysiedig ar gyfundrefn addysg bresennol Gwynedd. O ganlyniad, rhagwelir nad proses gyflym, yn ystod cyfnod y Cyngor hwn fyddai gweithredu'r egwyddorion ar draws y gyfundrefn, ond yn hytrach, gweithred a gymer nifer o flynyddoedd, gan rychwantu sawl Cyngor.
- 3.8 Cydnabyddir hefyd, y gallai gweithredu newidiadau mor enfawr ar draws y gyfundrefn mewn cyfnod cymharol fyr arwain at bryder ymysg holl randdeiliaid ein hysgolion, ynghyd â'r cymunedau a wasanaethir ganddynt.
- 3.9 Yn gyfochrog a'r ystyriaethau hyn, cydnabyddir hefyd fod newidiadau enfawr ar y gorwel ym myd addysg: newidiadau i drefniadaeth yr arolygaeth ysgolion (Estyn), ynghyd â newidiadau sylweddol iawn i gwricwlwm a threfniadaeth ein hysgolion yn sgil argymhellion yr Athro Donaldson.

- 3.10 Y mae'r newidiadau hyn dros y blynyddoedd nesaf yn creu heriau amlwg i'n hysgolion i gyfarch a gwireddu'r holl newidiadau, tra ar yr un pryd, yn wynebu toriadau cyllidol cenedlaethol parhaus a digynsail.
- 3.11 Yn sgil yr holl ffactorau hyn, a'u heffaith pellgyrhaeddol ar y drefniadaeth a'r ddarpariaeth addysgol i'r dyfodol, bwriedir trawsnewid y gyfundrefn ar sail yr egwyddorion yn bwyllog, oddi fewn i gyd-destun, ac mewn modd a fyddai o bosib yn hwyluso gallu'r gyfundrefn i ymateb i'r newidiadau enfawr yma sydd ar y gorwel.

4. CAMAU NESAF AC AMSERLEN

- 4.1. O gymeradwyo'r cais i ymrwymo £103,492 o gyllid rŵan am gyfnod o ddwy flynedd i ariannu swydd Rheolwr Prosiect, byddai hyn yn galluogi'r Adran Addysg i ymateb a gweithredu ar y prosiectau unigol di-gyfalaf sydd ganddynt yn amserol fel maent yn codi.
- 4.2. O dderbyn yr adnodd, galluogir yr Adran i fynd gam o'r ffordd tuag at drawsnewid y gyfundrefn ysgolion i'r dyfodol yn unol â'r egwyddorion addysg mabwysiedig.

5. UNRHYW YMGYNGHORIADAU A GYNHALIWYD CYN ARGYMELL Y PENDERFYNIAD

Sesiynau Egwyddorion Addysg Cyfundrefn Addas i Bwrpas

- 5.1 Cynhaliwyd cyfres o sesiynau galw-heibio (18 mewn cyfanswm) ar draws Gwynedd rhwng 7 Tachwedd hyd at 14 Rhagfyr i ymgysylltu gyda rhieni, staff, llywodraethwyr a'r gymuned yn ehangach fel rhan o'r broses o ddatblygu egwyddorion newydd ar gyfer ysgolion Gwynedd. Gweler yr Atodiad am ganlyniadau'r ymgynghoriad.
- 5.2 Isod, manylir ar dri o'r egwyddorion y bu ymgynghori arnynt:
- (i) Amser digyswllt i benaethiaid: Roedd 98% o'r ymatebwyr yn cytuno bod angen sicrhau amser digonol i benaethiaid ar gyfer cyflawni eu dyletswyddau rheolaethol. Roedd nifer uchel o ymatebion yn nodi'r pwysigrwydd i leihau'r baich gweinyddol er mwyn canolbwyntio ar y ddarpariaeth addysg, ynghyd â'r angen i ystyried cydweithio i wella addysg yn y Sir. Nododd nifer o'r sylwadau fod angen cydweithio er mwyn lleihau dyblygu gwaith, lleihau pwysau gwaith, a rhoi cyfleoedd i rannu arbenigedd ac ymarferion da.
 - (ii) Ystod oedran mewn dosbarth: Yn ogystal, roedd 70% yn cytuno gyda'r egwyddor na ddylid dysgu mwy na dau oedran gyda'i gilydd mewn un dosbarth. Cafwyd sawl sylw yn nodi'r anhawster o orfod addysgu plant o fwy na dau oedran, er ei bod hefyd yn bwysig ystyried hynny oddi mewn cyd-destun ymarferoldeb ar gyfer unrhyw newidiadau.
 - (iii) Rheolaeth ysgolion uwchradd: Wrth ystyried a ddylai penaethiaid ysgolion uwchradd fod yng ngofal tua 900 o ddisgyblion, roedd y mwyafrif o'r ymatebion yn anghytuno gyda'r egwyddor, er mae'n bosibl fod hyn yn adlewyrchu'r canfyddiad y byddai hyn yn golygu un ysgol o 900 yn hytrach nag ystyried gwahanol fodolau rheoli. Yn ogystal, derbyniwyd nifer helaeth o'r ymatebion yn

cytuno'n gryf gyda'r datganiad fod angen i blant gael eu haddysgu gan arbenigwyr pwnc. Mae angen felly i ystyried trefniadau cydweithredol rhwng ysgolion sydd yn creu cyfleoedd i gryfhau'r gyfundrefn, yn cynnwys modelau arweinyddiaeth lorweddol.

Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi

5.3 Cyflwynwyd adroddiad ar Egwyddorion Addysg Addas i Bwrpas gerbron y Pwyllgor Craffu Addysg ac Economi ar 19 Ebrill 2018 yn ceisio barn y Pwyllgor Craffu ar yr egwyddorion addysg arfaethedig fydd yn sail ar gyfer gwireddu gweledigaeth yr Adran Addysg a datblygu'r gyfundrefn er sicrhau addysg o ansawdd uchel i blant a phobl ifanc Gwynedd ar gyfer yr unfed ganrif ar hugain.

5.4 Ar sail canlyniadau'r ymgynghoriad gyda'r Llywodraethwyr a'r ysgolion, a gweledigaeth yr Adran Addysg, gofynnwyd yn benodol am farn aelodau'r Pwyllgor Craffu ar yr egwyddorion canlynol, a ystyrir yn sail i gyfundrefn addysg Gwynedd i'r dyfodol:

- cyfundrefn o ysgolion uwchradd hyfyw
- dim mwy na dau ystod oedran o fewn yr un dosbarth yn y cynradd
- oddeutu 80% o amser di-gyswllt i'r Pennaeth i ganolbwyntio ar faterion arweinyddiaeth yn y cynradd

5.5 I grynhoi'r drafodaeth a gafwyd yn y Pwyllgor Craffu, nodwyd y cefnogir yr egwyddorion yn gyffredinol, ond cydnabyddir ar yr un pryd y rhagwelir heriau ar hyd y daith i fod yn darparu a gweithredu'r egwyddorion hyn.

5.6 Barn y Swyddogion Statdol:

i. Y Swyddog Monitro:

Dim sylwadau yngŷn â phriodoldeb.

ii. Y Pennaeth Cyllid:

Bydd sawl angen / defnydd haeddiannol yn cystadlu am adnodd prin o Gronfa Cynllun y Cyngor ar gyfer trawsnewid gwasanaethau. Mater i aelodau'r Cabinet fydd blaenoriaethu'r ceisiadau sy'n gwneud gwahaniaeth wrth ddyrannu adnoddau'r Gronfa. Cadarnhaf fod darpariaeth ddigonol i ariannu'r cynlluniau sydd wedi'u cyflwyno am ystyriaeth y Cabinet, a bod arian pellach wrth gefn ar gyfer rhai prosiectau eraill fydd yn cyrraedd cyfarfodydd dilynol o'r Cabinet am gymeradwyaeth.